भूयस्ततो दशगुणाः सहस्रज्योतिषः सुताः। तेभ्योऽयं कुरुवंशश्च यदूनां भरतस्य च।
ययातीक्ष्वाकुवंशश्च राजर्षीणाञ्च सर्वशः। संभूता बहवोवंशा भूतसर्गाः सुविस्तराः।
भूतस्थानानि सर्व्वाणि रहस्यं त्रिविधञ्च यत्। वेदायोगः सविज्ञानो धर्म्मोऽर्थः काम एव च।
धर्म्मकामार्थयुक्तानि शास्त्राणि विविधानि च। लोकयात्राविधानञ्च सर्व्वं तद्दृष्टवानृषिः।
इतिहासाः सवैयाख्या विविधाः श्रुतयोऽपि च। इह सर्वमनुक्रान्तमुक्तं ग्रन्थस्य लक्षणं। ५०
विस्तीर्य्यैतन्महज्ज्ञानमृषिः संक्षिप्य चाब्रवीत्। इष्टं हि विदुषां लोके समासव्यासधारणं।
मन्वादि भारतं केचिदास्तीकादि तथापरे। तथोपरिचराद्यन्ये विप्राः सम्यगधीयते।
विविधं संहिताज्ञानं दीपयन्ति मनीषिणः। व्याख्यातुं कुशलाः केचिद्ग्रन्थान् धारयितुं परे।
तपसा ब्रह्मचर्य्येण व्यस्य वेदं सनातनं। इतिहासमिमं चक्रे पुण्यं सत्यवतीसुतः।
पराशरात्मजो विद्वान् ब्रह्मर्षिः संशितव्रतः। तदाख्यानवरिष्ठं स कृत्वा द्वैपायनः प्रभुः। ५५
कथमध्यापयानीह शिष्यानित्यन्वचिन्तयत्। तस्य तच्चिन्तितं ज्ञात्वा ऋषेर्द्वैपायनस्य च।
तत्राजगाम भगवान् ब्रह्मा लोकगुरुः स्वयं। प्रीत्यर्थं तस्य चैवर्षेर्लोकानां हितकाम्यया।
तं दृष्ट्वा विस्मितो भूत्वा प्राञ्जलिः प्रणतः स्थितः। आसनं कल्पयामास सर्वैर्मुनिगणैर्वृतः।
हिरण्यगर्भमासीनं तस्मिंस्तु परमासने। परिवृत्यासनाभ्याशे वासवेयः स्थितोऽभवत्।
अनुज्ञातोऽथ कृष्णस्तु ब्रह्मणा परमेष्ठिना। निषसादासनाभ्याशे प्रीयमाणः शुचिस्मितः। ६०
उवाच स महातेजा ब्रह्माणं परमेष्ठिनं। कृतं मयेदं भगवन् काव्यं परमपूजितं।
ब्रह्मवेदरहस्यञ्च यच्चान्यत् स्थापितं मया। सांगोपनिषदाञ्चैव वेदानां विस्तरक्रियाः।
इतिहासपुराणानामुन्मेषं निर्मितञ्च यत्। भूतं भव्यं भविष्यञ्च त्रिविधं कालसंज्ञितं।
जरामृत्युभयव्याधिभावाभावविनिश्चयः। विविधस्य च धर्म्मस्य ह्याश्रमाणाञ्च लक्षणं।
चातुर्व्वर्ण्यविधानञ्च पुराणानाञ्च कृत्स्नशः। तपसो ब्रह्मचर्य्यस्य पृथिव्याश्चन्द्रसूर्य्ययोः। ६५
ग्रहनक्षत्रताराणां प्रमाणञ्च युगैः सह। ऋचो यजूंषि सामानि वेदाध्यात्मं तथैव च।
न्यायशिक्षा चिकित्सा च दानं पाशुपतं तथा। हेतुनैव समं जन्म दिव्यमानुषसंज्ञितं।
तीर्थानाञ्चैव पुण्यानां देशानाञ्चैव कीर्त्तनं। नदीनां पर्व्वतानाञ्च वनानां सागरस्य च।
पुराणां चैव दिव्यानां कल्पानां युद्धकौशलं। वाक्यजातिविशेषाश्च लोकयात्राक्रमश्च यः।
यच्चापि सर्वगं वस्तु तच्चैव प्रतिपादितं। परं न लेखकः कश्चिदेतस्य भुवि विद्यते। ७०
॥ ब्रह्मोवाच ॥ तपोविशिष्टादपि वै विशिष्टात् मुनिसञ्चयात्। मन्ये श्रेष्ठतरं त्वां वै रहस्यज्ञानवेदनात्।
जन्मप्रभृति सत्यान्ते वेद्मि गां ब्रह्मवादिनीं। त्वया च काव्यमित्युक्तं तस्मात्काव्यं भविष्यति।
अस्य काव्यस्य कवयो न समर्था विशेषणे। विशेषणे गृहस्थस्य शेषास्त्रय इवाश्रमाः।
काव्यस्य लेखनार्थाय गणेशः स्मर्य्यतां मुने ॥ सौतिरुवाच ॥ एवमाभाष्य तं ब्रह्मा जगाम स्वं निवेशनं।
ततः सस्मार हेरम्बं व्यासः सत्यवतीसुतः। स्मृतमात्रोगणेशानो भक्तचिन्तितपूरकः। ७५